

גיליון נ"ה
פרשת עקב תש"פ

דרך מצוותיך

שו"ת בהלכה מרבינו

בדין הטועה בתפלת השבת

שאלה: (סי' רסז סק"ט) כתב המ"ב דמי שטעה בליל שבת וחתם בברכת השכיבנו שומר עמו ישראל אם בתוכ"ד יחזור ויתקן בנוסח של שבת, ולכאורה יל"ע דמעכשיו נמצא שהנוסח שאמר לפני החתימה אינו מענין החתימה, ואפילו אם אי"ז לעיכובא מ"מ גם החתימה בנוסח של יום חול אינה לעיכובא, ולמה יתקן ויגרום לנוסח שאינו לכתחילה. תשובה: מה שיכול לתקן כתקנת חכמים יתקן.

בענין אמירת ויכלו

שאלה: (סי' רסח) במ"ב (סקי"ט) ובביה"ל (שם ד"ה ומעומד) כתבו דאמירת ויכלו בשבת הוי כעדות, לפי"ז יל"ע האם מותר לומר זאת עם פסולי עדות. תשובה: מותר.

דין קידוש על היין

שאלה: (סי' ערב) יל"ע באחד שלא קידש על הכוס בשחרית של שב"ק, ורואה את חברו מזמן על כוס של ברהמ"ז, האם יכול חברו לפוטרו בברכת הגפן של ברהמ"ז גם יד"ח קידוש היום. תשובה: אולי.

שאלה: (שם) מי ששמע בקידוש ליל שב"ק רק ברכת הקידוש בלא ברכת הגפן, האם יצא יד"ח. תשובה: יברך הגפן שו"פ.

שאלה: כתב הרמב"ם (פ"ל משבת ה"ט) דצריך לקבוע כל סעודה [של שב"ק] על היין, ויל"ע האם כוונתו שישתה שיעור רביעית דוקא. תשובה: לא.

דין בציעת הפת בשבת

שאלה: (סי' רעד ס"א) נעצו מזלג בחלה, האם חשיב ככר שלם [לענין לחם משנה]. תשובה: כן.

דברים האפורים לעשות לאור הנר בשבת

שאלה: (סי' ערה סקט"ז) כתב המ"ב דשרי לקרוא לאור הנר פרק במה מדליקין דוקא מפני ששם נזכר איסור הדלקה אבל שאר הלכות שבת אסור, ויל"ע אי שרי מטעם זה ללמוד את סימן ערה שבשו"ע [שהרי לא חיישינן שמא יטה בכה"ג]. תשובה: מותר. (שערי שיח)

דרך פיקודיך

פנינים על פרשת שבוע

יראת העונש ויראת הרוממות

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מֵה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ פִּי אִם לִירְאָה (ל' י"ב)

ובגמ' (ברכות ל"ג ב') דייקו ממשמעות הפסוק 'כי אם' שיראת שמים הוא דבר מועט, והקשו: אטו יראת שמים מילתא דזוטרתא היא (וכי יראת שמים היא דבר כ"כ קטן)? ותירו: אין, לגבי משה מילתא דזוטרתא היא (לגבי משה נחשב דבר קטן).

וקשה, הרי משה דיבר אל כלל ישראל, ואצלם אין זה דבר קטן, ומדוע אמר בלשון כזו.

ויש לומר שיש שני סוגי יראה, יראת העונש ויראת הרוממות. ואחד גורם לשני שיבוא.

מה שאמר משה רבינו 'כי אם ליראה את ה' אלוקיך' הכוונה ליראת העונש, שזה אפשר לכל אחד להבין, וכדברי הרמב"ם (תשובה פ"י ה"ה, וראה בטעמא דקרא פ' וירא מקור לדבריו מן הפסוק) "כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ, אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה וכו' ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד שישגוהו וידעוהו ויעבדו מאהבה".

וע"י יראת העונש, ישיגו וידעו את יראת הרוממות, וזהו המשך הפסוק: לאהבה אותו לעבוד את ה' אלוקיך בכל לבבך ומכל נפשך, וזהו עבודת ה' מתוך אהבתו והשגת רוממותו.

מצינו בגמרא (ברכות ט"ז ב') שיש יראת חטא ויש יראת שמים, (והוא הנוסח שאנו אומרים בברכת החודש), מהו יראת חטא וכיצד מגיעים לזה?

זה לשון רבינו בספרו אורחות יושר (סימן י"ג): כתוב בספרים הק', כי העבירה והעונש אינם דברים נפרדים, אלא העבירות שהקב"ה הזהיר עליהם, ברא בטיבען שהן כמו סם המות לגוף ולנפש, והם משחיתים והורסים ושורפין את הגוף ואת הנפש, וזהו הענין שאפילו שוגג צריך כפרה, כי העבירה אש היא עד אבדון תאכל, וכאילו אכל סם המות, וחסד ה' הוא שע"י קרבן נמחק העבירה, כי כך ברא הקב"ה בטבע, שהעבירה היא אש שורפת כמו נחש ועקרב. וזהו ענין יראת חטא, שזה מראה שיש לו אמונה חושית ושמרגיש שעבירה הוא אש שורפת, וכמו שמספרים על הגר"א זצ"ל שבילדותו נגע בשבת בלי כונה במוקצה ונתעלף.

וכל מה שיראת חטאו גדולה יותר, זה מראה שאמונתו גדולה יותר, ויראת שמים שלו גדולה יותר ויצליח בתורתו ועבודתו וזה כל האדם. ומי שאין מתירא מעבירה, זה מראה שאין האמונה שלו שלימה וממילא אין תורתו יכולה להצליח והוא רחוק מהקב"ה.

(שבענו מטובך)

דבר העורך

להתמקד בפתרון האמיתי לנגיף

המצב השורר כעת קשה מאד, ועצם שנתבונן בדעת התורה מרבינו שדבר נכון לתקן לומר אבינו מלכינו אחרי שחרית ומנחה בחול ואפילו בשבת, ושביחידות זועקים באמירת תהילים בחול כבשבת, שקיי"ל שבשבת מבקשים רק על חולה ששרוי בסכנה [ועיין עוד בשונה הלכות סימן רפ"ח דין א' בדיני תפילה ברבים וביחיד על החולה בשבת], וזה אמור כבר לעורר אותנו טובא בהבנת המצב.

ומה יש מקום לנכנסים לשגרת קורנה, הרי בידינו לפתור כל המצב, אם נבין ונתבונן שהתרופה להצלת המצב היא חיזוק בקיום ולימוד התורה, ובתפילה, ובפרט שכבר נתפרסם מרבינו שהסיבה שהביא עלינו הקב"ה מכה זו, כדי שנתפלל, אז למה להתפתות לתרופות דמי, אפשר לפתור הענין בפשטות ובקלות לזעוק ולהרבות בתפילה מנע מגיפה מנחלתך ולהתקרב אל הבורא.

והרי אם יגיע תרופת פלא גשמית שידעו בבירור שפותר הכל והמחלה תעלם כלעומת שבא ובידינו לקחתה, וודאי בזה נשקיע כל מה שאפשר לקחת התרופה אף אם היא תהיה מרה כלענה ויקרה עד מאד, ואף אחד לא ישב מפוחד או שאנן כי מה מקום לפחד שגומרים הנגיף ע"י תרופה, ואדרבא פחד כותב רבינו בספרו ארחות יושר שהפחד עצמה מביאה מחלות, (ורק יש לפחד פחד של יראת שמיים וחטא שאדרבא תוסיף חיים שכתוב יראת ה' תוסיף חיים), ומה מקום לשאננות שכעת אתה יכול לגמור את הצרה הזאת, וכי במצב כזה שתרופה בידינו, יש מקום לאחד שיכנס לשאננות ויאמר ניקח התרופה רק למחצה שליש ורביע.

אנא קורא יקר, הבט נא וראה הנפטרים הרבים מאחינו בני ישראל בארץ ובפרט מחו"ל מהנגיף, חוס נא על החולים הנאנקים והנמצאים בסכנה גדולה, הבט נא על רבבות בני ישראל הנמצאים במצוקות נפשיות חמורות עקב המצב, חוס נא על רבבות שאבדו מטה לחמם, הבט נא על עולם הישיבות שקיומו נמצא בסכנה וזאת הסכנה הגדולה כהגדרת רבינו, חוס נא על בני ישיבות רבים שנשקפת סכנה גדולה לעתידם הרוחני, הבט נא על בתי מקדש מעט בתי הכנסיות שפתוחים למחצה שליש ורביע, ונמצאים כל העת בסכנה.

הבט נא על הניתוק הפיזי מרבותינו שכבר אי אפשר כבר כמה חודשים לזכות לחסות במחיצתם כבקדם אלא אך בקושי ומאחורי מחיצות עקב המצב, חוס נא על החתנים והכלות העורכים חתונתם בקושי רב, שהושבת קול ששון ושמחה כשנים מקדם, ועוד הבט בעיניך לבד על המצב על הרבה דברים קשים שאינם כתובים פה, חוס נא על כל אלה ופתח ספר התהילים, במקום פחד שאינו במקומו זעק אבינו מלכינו מנע מגיפה מנחלתך, ובזכות זה יחיש המקום לגאלינו בקרוב תשועת עולמים, אכי"ר.

דרך חוקיך

שו"ת על הש"ס מרבינו

מסכת שבת

דף לב.

העיקר היא התורה ובלעדיה אין כלום
שאלה: "ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובים". וצ"ב מה עם תורה.
תשובה: בלי תורה לא מתחיל.

♦♦♦

דף לג.

במה היה כורך רשב"י את הפת

שאלה: "כל יומא הוה מייתי להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי". וצ"ב, מה כרכו במה, הא הביאה להם רק לחם. תשובה: במים.

♦♦♦

מדוע רשב"י התפלל הלא היה פטור מתפילה

שאלה: "בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו". וצ"ב דהא רבי שמעון וחביריו שתורתן אומנותם פטורין מתפילה.
תשובה: איני מבטל ממני עול מלכות שמים ואפ"ל שעה א'.

♦♦♦

אמאי שמעו רשב"י וכונו לבת קול

שאלה: "יצתה בת קול ואמרה להם להחריב את עולמי יצאתם, חזרו למערתכם". וצ"ב לשיטתם שעוזבים חיי עולם איך שמעו לבת קול, והרי לא בשמים היא.
תשובה: שמעו דברי טעם.

♦♦♦

מפני מה היה ר' אלעזר ממשיך להקפיד על העוסקים בחיי עוה"ז
שאלה: "כל היכא דהוה מחי ר' אלעזר הוי מסי ר' שמעון". קשה, מאי סבר ר' אלעזר הרי בשביל זה חזרו לשהות במערה עוד י"ב חודש, שאמרה להם הבת קול "להחריב עולמי יצאתם".
תשובה: שמגיע להם.

♦♦♦

דף לד.

איך סמך רשב"י על הנס

שאלה: כתב רש"י (ד"ה עבד) "ונעשה נס וצף המת במקום שהוא שם". וצ"ב איך לא חשש שמא יש שם עוד קברות הלא לא בשמים היא.
תשובה: המת אמר לו.

♦♦♦

דף לז.

איזה מלאכה אפשר לעשות בכין השמשות

למאן דאמר דהוא כהרף עין

שאלה: "בין השמשות כהרף עין, זה יוצא וזה נכנס". צ"ב מה ניתן לעשות בזמן כה מועט, שעליו אומרת המשנה "ספק חשיכה ספק אינה חשיכה וכו' ומערבין וטומנין את החמין".
תשובה: רגע החלות.

(אריה שאג)

לתרומות והנצחות ניתן לפנות
לפלאפון – 052-760-6474.

יו"ל ע"י קו דרך אמונה: 0799-211-666
לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com
הגיליון יו"ל בסיוע עמותת "נעשה אדם" ע.ר. 580652063